

opdatering

Årbog for Vardemuseerne
& Ringkøbing-Skjern Museum

2017

opdatering

Årbog for Vardemuseerne &
Ringkøbing-Skjern Museum 2017

opdatering
Årbog for Vardemuseerne
& Ringkøbing-Skjern Museum 2017

© Forfatterne, Vardemuseerne
& Ringkøbing-Skjern Museum 2018

Redaktion: Christian Ringskou og Tine Lorange

Korrektur: Harriet Ludvigsen

Grafisk tilrettelæggelse: Tine Lorange

Forsidefoto: Niels A. Hansen

Fotos og illustrationer: med mindre andet er angivet
ved de enkelte fotos og illustrationer tilhører
billedmaterialet i denne bog Vardemuseerne,
Ringkøbing-Skjern Museum eller Arkæologi Vestjylland

Alle kort, Danmarks Højdemodel og
ortofotos: ©Geodatastyrelsen

Skrift: Myriad Pro

Papir: MultiArt Silk 130g

Omslag: 1/s 250g

Tryk: Strandbygaard Grafisk A/S, Skjern

ISBN 978-87-89834-97-9

ISSN 1903-9581

Kære Læser!

Velkommen til årets opdatering. Det er ottende gang Varde-museerne og Ringkøbing-Skjern Museum udsender en fælles årbog, der beskriver noget af alt det, der sker på museumsområdet i de to kommuner.

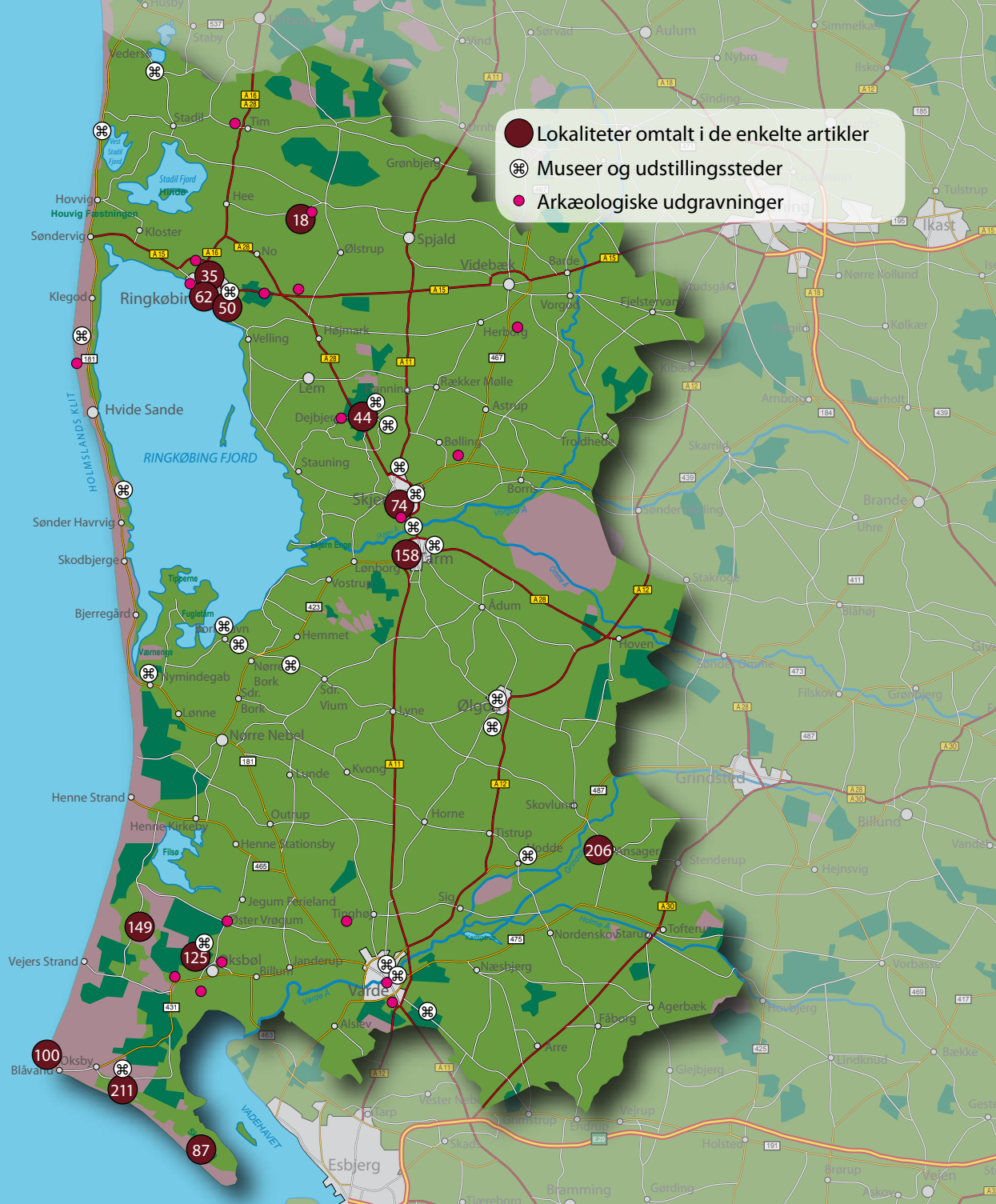
Og som altid er årbogens indhold blandet. Denne gang er der en hel stribe artikler, der er resultatet af 20 antropologistuderendes feltarbejde i maj måned 2017 omkring Hvide Sande. Der er fine portrætter af Skjerns "Kornelius Blisand", Christian Hansen og Vestjyllands "Rembrandt", Christen Lyngbo. Der er artikler om museernes formidling både i landskabet og inde på museerne. Der er artikler om to forskellige flygtningelejre fra tiden

efter Anden Verdenskrig og vi fortsætter byvandringen gennem Ringkøbings gader før og nu. Der er fokus på jernalderens spader og deres rette brug og en artikel om alternativ medicin for hundrede år siden – som nu giver vore dygtige detektorfolk fund fra marken. Og så er der som i de tidligere årgange beretninger fra museumsforeningerne om deres aktiviteter og en oversigtsartikel om årets arkæologiske udgravninger.

Som altid kommer vi langt omkring – selvom vi holder os inden for de to kommuners grænser. Men der er meget historie her i Vestjylland. Og vi bliver ved med at finde nyt om den.

God læselyst

Kim Clausen og Claus Kjeld Jensen

Indhold

- 6** Museumsforeningernes årsberetninger
- 16** Årets gang i ArkVest
Af Lene B. Frandsen & Poul K. Jørgensen
- 18** Lyngsmose Nord
Af Palle Eriksen, Torben Egeberg & Per Ole Rindel
- 24** Huller i jorden
Af Henriette Lyngstrøm
- 35** Ringkøbings middelalderlige byprivilegier
Af Anders Bøgh
- 44** Rakkerpakket i Ringkøbing Amt
Af Caroline Larsen
- 50** Fra Torvet til havnen
Af Christian Ringskou
- 62** "Ja, saadan kan man jo blive ved at mindes"
Af Helen Borg
- 74** Købmand Christian Fabricius Hansen
Af Christian Ringskou
- 87** Fra Strøget til Skallingen
Af Daniel Henschen
- 96** Volta, Galvani, strøm i døde frøer
og en kvaksalver fra Frederiksberg
Af Lars Chr. Bentsen
- 100** Blandt sovjetiske krigsfanger
og flygtninge i Blåvandlejren
Af Harald H. Jepsen
- 125** At skabe orden i kaos
Af John V. Jensen
- 149** Forsvinde fra mands minde
Af John V. Jensen
- 158** Tarm Stole- og Møbelfabrik i over 100 år
Af Christian Lind Thomsen
- 169** På feltøvelse i Naturens Rige
Af Bodil Selmer, Afdeling for Antropologi, Aarhus Universitet
- 203** Naturens Rige
Af Lisbeth Lunde Lauridsen
- 206** Genstande på et museum
Af Holger Grumme Nielsen
- 211** Punktum, punktum, komma, streg
Af Pernille Ø. Sørensen & Anja Høegh
- 218** Årets udgravninger
Af arkæologerne i ArkVest
- 238** Tidstavle
- 239** Retteblad

Punktum, punktum, komma, streg

– om børnetegninger i Tirpitz

Af Pernille Ø. Sørensen & Anja Høegh

Hvordan ser 100.000 mennesker på to måneder egentlig ud? Foruden lange køer, Facebookanmeldelser i banevis og ikke mindst parkeringspladser, der er fyldt til bristepunktet, er der helt andre spor at gå efter – nemlig tegninger.

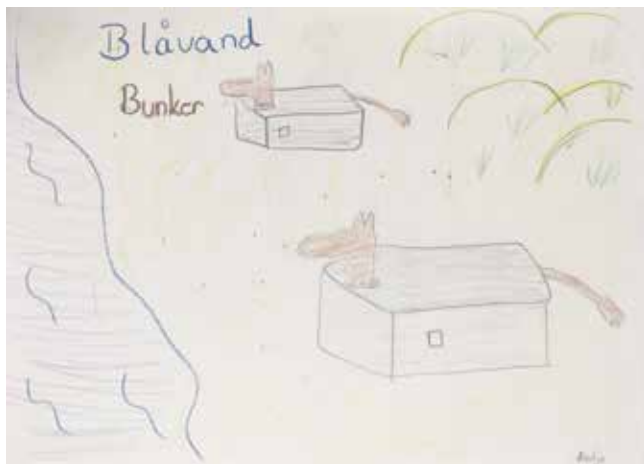
Historier og hilsner fra alle verdenshjørner

Det nye, vestjyske oplevelsesmuseum, Tirpitz, gemmer foruden museumsformidling og enestående arkitektur på noget ganske andet særligt. For måske er der ikke bare tale om tre – men hele fire faste udstillinger under de svævende betontage. Udstilling eller ej, så har et overvældende besøgstal allerede fra museets første åbningsuge sat sine spor på et par af de varmvalsede stålvægge i museets kreative rum, Studio. Beklædt med tegninger byder de på et væld af historier, hilsner og visuelle udtryk fra alle verdenshjørner. Går man på opdagelse blandt papir og farveblyantstreger, genkender man hurtigt elementer fra de temaer, som også er gennemgående i museets udstillinger – *Havets guld*, *Den skjulte vestkyst* og *En hær af beton*. Insekter indhyllet i rav, et vikingeskib på de bølgende have, mammutter, tyske soldater i fuld uniform, bunkers med de helt rigtige 45-graders vinkler på tagene, en heldig ravsamler, krigsfly, en forbudt forelskelse, funklenende ravsmykker og en jæger på jagt i oldtiden er nogle af de motiver, man kan opleve i "udstillingen" i Studio.

Et billede siger mere end 1000 ord, men hvad siger tegningerne fra Studio i Tirpitz?

Tegninger i denne kontekst er ikke bare tegn på livlig publikumsaktivitet, men også et visuelt billede af de indtryk og inspirationskilder, der har fyldt allermost – eller har gjort størst indtryk – hos (det yngste) publikum efter en tur rundt på museet. I denne artikel åbner vi for et lille blik ind i tegneuniverset. Vi har vist tegningerne til de tre inspektører, der er ansvarlige for udstillingerne i Tirpitz og bedt dem sætte ord på, hvad de først og fremmest får øje på, når de ser dem.

Omgivelserne omkring Tirpitz ses ofte blandt motiverne på tegningvæggen. Her har Nadja gengivet Bill Woodrows muldyrbunkers.

Blåvand Fyr med en flot og levende solnedgang i baggrunden. Vi har hverken kendskab til tegnerens navn eller nationalitet

En flot tegning af et jagerfly. Tegneren er formodentligt fra Berlin.

Pietro Comini fra Italien har til sin tegning tilføjet ordene: "La Guerra é Bella Per Quelli che non l'hanno vissuta" (oversat til dansk: "Krigen er smuk for dem, der ikke har levet det").

En hær af beton

Anne Sofie Vemmelund Christensen, museumsinspektør ved Vardemuseerne og ansvarlig for udstillingen *En hær af beton*:

Jeg blev meget overrasket over, hvor meget Anna og Poul fylder i tegningerne [i udstillingen møder man tyske Poul Pleines og danske Anna, som begge befandt sig ved Blåvand under krigen. Parret forelskede sig og blev efter krigen også gift]. Jeg er især overrasket over, hvor mange, der har fanget forbindelsen mellem dem – at de var kærestes.

Tegningen af Poul Pleines er rigtig flot, fordi her er der én, der virkelig har fanget den der dobbelthed i, at han er nazist men også samtidig en ung,

25-årig mand, der har almindelige fritidsinteresser som fx fodbold på lige fod med alle andre jævnaldrende.

Udstillingen *En hær af beton* er netop bygget op for at vise, at krig aldrig er sort-hvid, men fuld af gråtoner. Fx er Annas forelskelse ikke kun lys og god men også problematisk, fordi mange dengang under krigen anså kærligheden mellem en dansk pige og en tysk soldat som forkert.

Tegningerne viser, at mange af de besøgende ikke har set kærligheden mellem Anna og Pleines som noget forbudt, men "bare" som kærlighed – uden regler eller grænser. Kærligheden ser ud til at appellere til mange. Det fortæller mig at udstillingen sandsynligvis fungerer efter hensigten, og at de besøgende fanger budskabet.

Tegning af den tyske soldat, Poul Pleines, fra udstillingen *En hær af beton*. Tegneren er formodentligt fra Italien.

Pia fra Tyskland er en af de mange, der har tegnet det forelskede par, Poul og Anna, fra udstillingen *En hær af beton*.

Den skjulte vestkyst

Stina Trolldoft Andresen, museumsinspektør ved Varde-museerne og ansvarlig for udstillingen *Den skjulte vestkyst*:

Jeg synes, at tegningerne er et rigtig godt billede på, hvad børnene får ud af udstillingen Den skjulte vestkyst. Der er jo ikke nogen, som fortæller dem, at de absolut skal tegne noget fra Tirpitz – men de tegner det, som de er optaget af i det øjeblik, de tegner. Og selvfølgelig er det nærliggende for dem at tegne noget der, hvor de er, men de kunne jo lige såvel være optaget af den is, de skal have bagefter – eller lige har spist. Så jeg synes virkelig, det afspejler, hvad de får ud af udstillingen og de fortællinger, de hører og ser. De reflekterer over de oplevelser og de historier, de har fået her. Det er rigtig skønt at se, at det er meget forskellige historier, som optager dem.

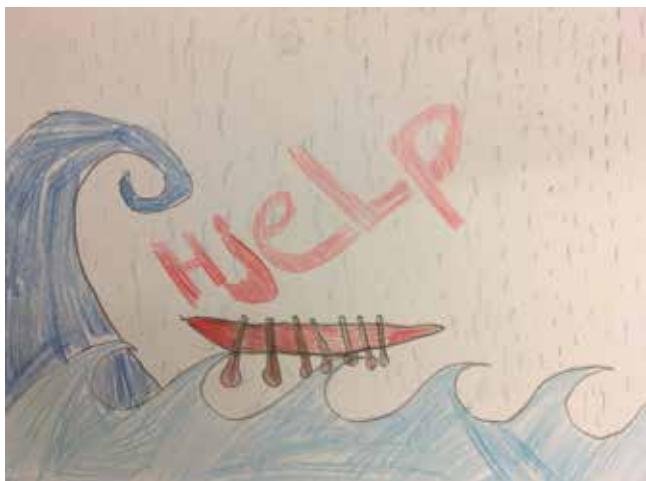
Mammut med isbjerger i baggrunden.

Ellen har tegnet oldtidsjægeren på jagt med bue og pil.

Magnus har også givet sig i kast med en fin tegning af mammutten.

En redningsbåd på tur i et dramatisk uvejr med høje bølger. Tegneren har ikke efterladt sin signatur, men vi gætter på, personen er fra Norge.

Måske har Hugo på 3 år fået inspiration til sin tegning fra en tur i redningsbåden i Den skjulte vestkyst.

Havets guld

Lene Behrmann Frandsen, museumsinspektør ved Varde-museerne og ansvarlig for udstillingen *Havets guld*:

Min første indskydelse er, at det lader til, at det er forskellige ting der fascinerer – jagten efter ravet, de fine genstande, smykkerne og insekterne

fanget for millioner af år siden. Det vigtigste er, at genstandene har gjort indtryk nok til at børnene har haft lyst til at tegne dem bagefter. Da jeg sad og arbejdede i Tirpitz hen over sommeren og hørte snakken i Studio, var min fornemmelse, at det, der først og fremmest optog børnene, var muligheden for selv at finde rav.

Emilie på 17 år har tegnet en heldig ravsamler på jagt.

Maria har med flotte farver tegnet en inklusion.

Søstrene Nina og Hanna fra Køge har tegnet flotte ravsmykker.

En hyggelig familiedag er vigtig

Fælles for næsten alle de tusindvis af tegninger, vi i skrive-
de stund har indsamlet fra de besøgende i Studio, er, at de er
billeder af menneskers – både børn og voksne – individu-
elle indtryk og oplevelser fra deres besøg i Tirpitz. Samtidig
er de også udtryk for små, familiære hyggestunder – en kort
pause væk fra udstillinger og audioguides, hvor behovet for
at tale sammen om det oplevede uden tvivl har presset sig
på. Rasmus, der besøgte Tirpitz i sommerferien, fandt sam-
men med sin kone og to børn hurtigt frem til Studio. Han
udtalte i forbindelse med et interview med museets kom-
munikationsmedarbejder, at børneafsnittene som fx Studio

er afgørende for, at de som familie vælger at tage på mu-
seum. "Museer bliver meget en oplevelse, der er for de voks-
nes skyld, så hvis vi skal have en hyggelig familiedag ud af
det, er det ret fedt, at det her er med".

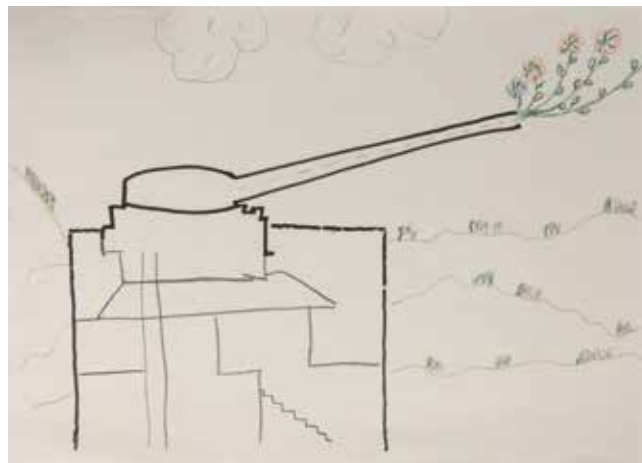
Om du er afsted i Tirpitz på en hyggelig familiedag,
faglig ekskursion eller noget helt tredje, så snyd ikke dig
selv for et besøg i Studio, hvor tegninger fra både store og
små kan opleves. Måske bliver du inspireret til selv at gribe
fat i papir og farveblyant eller til bare at sende en lille hil-
sen til den næste, der kigger forbi. God fornøjelse!

Pernille Ø. Sørensen kan kontaktes på pos@vardemuseum.dk

Anja Høegh kan kontaktes på ah@vardemuseum.dk

Brødrene Emil og Lasse Lau Larsen på hhv. 9 og 10 år har med et væld af farver tegnet og fortalt om deres oplevelser i Tirpitz.

Tirpitz-bunkeren med kanon. Bemærk hvad der kommer ud af kanonløbet. Vi er hverken bekendte med tegnerens navn eller nationalitet.

Studio er Tirpitz' fysiske rum for kreativ udfoldelse for både store og små. I skolernes ferier er Studio vært ved diverse kreative workshops, der relaterer til noget af det, man kan møde i museets udstillinger. Uden for ferieperioderne er Studio ofte åbent for alle tegneglade sjæle.

